

Maar dan de internationale bekendheid, waarvan men van deze Olympische Spelen zooveel verwacht, is daaraan misschien subsidie-grond te ontleenen?

Wij kunnen daarop vooreerst antwoorden: een internationale bekendheid, verworven door Spelen, waarvoor een niet zoo gering deel van het volk uit religieuze en andere motieven protesteert, is al een zeer droeve bekendheid, want daardoor zou openbaar worden, dat de Nederlandsche Staat voor zulke motieven geen respect heeft en de bezwaarden laat meebetalen aan wat zij om des gewetenswil afkeuren.

En dat niet alleen.

Maar op den grond van meerdere internationale bekendheid voorthouwend, zou een Regeering elke internationale samenkomst van beteekenis, b.v. Kerkelijke Congressen, moeten subsidiëren.

Prof. Visscher preekt terecht de Roonschen, dat zij voor hun Eucharistisch Congres, te Amsterdam gehouden, geen gulden subsidie hebben begeerd.

Toch zou de Staat, indien het meerdere internationale bekendheid als subsidie-grond aanmerkte, het aan het Eucharistisch Congres niet hebben kunnen weigeren, indien het een Staatsbijdrage had begeerd.

Blijft nog alleen het welvaartsargument.

Men rekent bij de Olympische Spelen op een stroom van vreemdelingen, die allen goud en zilver als slijk zullen achterlaten. De Regeering zou dan ook, zoo rekent men, al moest zij in het uiterste geval het miljoen betalen, het toch op een andere manier in de schatkist geheel of gedeeltelijk zien terugvloeien.

Wij zouden, indien we wilden, als tegenargument kunnen aanvoeren: wanneer het partikulier initiatief deze Olympische Spelen hier organiseert, is de Staat er zeker van, dat zijn miljoen safe blijft en dat er op dezelfde wijze als boven misschien nog een miljoen in de schatkist wordt leeggelooft. Zoo kan de Staat er alleen financieel voordeel van hebben.

Doch dit argument laten we rusten.

De welvaart kan geen subsidie-grond zijn, als daarbij over religieuze en ethische bezwaren moet worden heengestapt.

Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen.

Niet welvaart is het hoogst, maar een goede consciëntie voor God.

En wat ziet men nu gebeuren?

Het partikulier initiatief is voor de Olympische Spelen druk in de weer. Aanzienlijke sommen komen binnen.

Prof. Kernkamp laat in de „Groene Amsterdammer“ Prof. Visscher, die voor jaren een droom over Kuyper droomde, welken wij het liefst maar vergeten, nog eens droomen. Aan het eind zegt Satan tot den Utrechtschen hoogleraar: „Zoo is

het ook met de Olympische Spelen: velen dachten al, dat er niets van zou komen; dank zij De Kersten en jou, gaat alles nu gesmeerd“.

We zullen hieruit maar niet de konklusie trekken, dat volgens Prof. Kernkamp, Satan zich bijzonder voor de Olympische Spelen interesseert.

Maar, hoewel wij liever zagen, dat het partikulier initiatief faalde, kan men toch zien, wat het vermag.

Zeker, de verwerping van het subsidie- of garantievorstel heeft het een flinken stoot gegeven.

Dat neemt echter niet weg, dat partikulieren hun beuzen openen.

Hierdoor wordt bewezen, dat Staatssubsidie niet noodig is.

Het partikulier initiatief kan zich redden.

Zij dit voor de toekomst een waarschuwing, dat de Regeering zich niet zulke voorstellen buiten de subsidie-grenzen waagt.

De anti-revolutionaire partij heeft zich altijd op dit standpunt geplaatst: subsidie mag nooit het partikulier initiatief fnuiken.

Staatssubsidie kan nimmer geheel worden geschrapt.

Werken van algemeen nut, aanleg van spoor- en tramwegen enz. komen vanzelf al voor subsidie in aanmerking.

We kunnen natuurlijk geen lijst geven van belangen, die subsidiëring verdienen. Zoo mechanisch is het leven niet.

Maar in het generaal zijn wij geen vrienden van subsidie en willen haar tot het strikt noodzakelijke beperkt zien.

Nooit zouden wij er aan gedacht hebben voor ons lager onderwijs subsidie te vragen, indien de Overheid den stelregel had gehuldigd, dat ook het Openbare Onderwijs geheel door de voorstanders daarvan moest worden gedragen.

Nooit zouden wij aandringen op verdere subsidiëring van het Bijzonder Hooger Onderwijs, indien het Openbaar Onderwijs niet geheel door Staat of Gemeente werd bekostigd en wij daaraan moesten mee bijdragen.

Als we op dit terrein subsidie een eisch van gerechtigheid achten, is dat, omdat onze tegenstanders door den Staat schromelijk worden bevoorrecht.

Subsidie kan hier evenwicht in aanbrengen.

Maar dan ook alleen de gelijkstelling.

Doch liever wagen wij het met de vrije concurrentie.

Dit is echter, gezien het slappe partikuliere initiatief van de overzijde, een utopie.

Hier is voldoende financieel tegenwicht aanbrengen de rechtsgrond.

Alle eenzijdig bekostigen kweekt onrecht op onrecht.

HEPP.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Eros of Christus. VI.

De middeleeuwsche Dante heeft dan ook aan vele Roomsche jongere dichters den weg van Beatrice gewezen, niet alleen tot de schoonheid, die van alle zijden hem in het natuurleven boeit, maar ook tot Gods worstelpark: Golgotha.

Wie zich herinnert, hoe Schleiermacher de erotische omhelzing Gods tot de geboorte der religie verhoef, zal bij de Roomschen van dezen tijd analogieën kunnen vinden.

De uitwerking van de Beatrice-gedachte toch neemt zeer onderscheiden vormen aan. De Roomsche vereering van Maria is de aanroeping van „Beatrice“ als ontdekker van schoonheid en liefde wel zeer bevorderlijk geweest. Prosper van Langendonck noemt haar ook „vlekkeloze maagd“, al zegt hij erbij, dat Beatrice niet alleen uit Gods adem, maar ook uit zijn rib geboren is.¹⁾ Zijn ziel vangt op, als godentaal, wat van haar lippen viel:

Geen daad, geen woord, hoe zonderling in schijn,
Die ooit het wezen dezer liefde schendt...²⁾

Beatrice wordt zoo degene, die opleidt tot Golgotha, tot Maria, tot Christus; ja, zij doet wat ook de Christus doet: zij openbaart aan de dichterziel het geheim van God en van het heelal.

Zij leidt tot Golgotha op, Beatrice: als iemand een gedicht geeft over „Goede Vrijdag“, dan gaat de „Blonde engel“, Beatrice, voorop om in den proloog den weg te wijzen.³⁾

Zij leidt tot Maria op, deze Beatrice. Anton van Duinkerken spreekt Dante toe:

Uwe liefde leert ons:
heilige diepten te lezen in d'ogen uwer Gelukzalige
en met Sint Bernard tot de Moeder Gods te gaan.⁴⁾

Men weet, dat ook bij Dante Beatrice leidt tot Bernardus, en deze weer oproept tot Maria, die dan de laatste gids wordt tot de waarachtige schoonheid van den hemel, die ook de diepten van God en het geheimenis van den Christus onthult aan de ziel van wie liefheeft. Zoo wordt nu ook door deze jong-roomsche Maria als de volmaking van Beatrice gezien. Daarmee bewijzen ze, dat niet alleen uit theologische, maar ook uit aesthetische overwegingen Maria de minnaars van haar naam ontvangt. Het zijn immers de dichters, die haar aanroepen, gelijk ons Dante zijn Beatrice:

Wij vragen om 't klaar en wijd
nitsicht over de wereld, waar we leven,
en om 'n liefde: Okeanos, vloeiend
om alle land, dat bloeiend

of dorrend ligt onder de zon van uw prachtige
[Zoon.

Geef ons uw ars poetica; en tot loon
't geluk van 'n menskind op de toon van ons lied,
en 'n deel van uw ootmoed, opdat wij niet
verarmen.⁵⁾

Zoo wordt Maria meer dan de hemelkoningin van Rome's theologen; zij is, maar dan op gezag van de Beatrice-verreering, ook de patrones van Rome's dichters, en onder hen is er één, wiens zusje „onder de appelboomen van Limburg speelt met de emblemen van Maria's kuisheid“.⁶⁾

En gelijk nu de Middeleeuwen de hooge namen van heiligen en van Maria zelf hebben ingedragen in den cirkel der zeer intieme en nabije dingen, zoo gaat het nog. Is eenmaal op den weg tot God en tot Christus Beatrice als gids erkend, dan komt Beatrice in duizenden gelieven terug. Jos. Verjans spreekt straks zijn „liefke“ aan: „kom dan; wij gaan dicht-aaneen, mijn arm om je schouder, de hoogte op... Wij stijgen, stijgen... Plotseling... staan we op den kam der bergen... Drie kruisen staan zwart op den bergkam, twee terzijden en één in 't midden; de twee terzijde zijn leeg — aan 't middelste hangt, hoog en stil-lichtend, in evenbleek-paarsige glans, 'n doornenkroon om 't doode hoofd, 'n prachtig Mensch. Christus... fluisteren onze stemmen tegelijk. Wij knielen...“⁷⁾

Men hoort het wel: Dante heeft niet alleen de gave van het bezit van Beatrice. Ook anderen zijn er, die met hun „liefke“ den weg welen naar Calvarie; die in Eros den paedagoog tot Christus hebben gevonden, en niet meer in de wet „Jezus staat in de wereld, en alle leven, iedere daad, iedere verrukking en iedere pijn is 'n tak aan den boom: Jezus. Ook de liefde voor et-meisje.“⁸⁾

En in deze woorden ligt geen overdrijving. Alle jong-roomsche dichters wedijveren — men vergeve het woord — om te bewijzen, dat ze dat toch wel meenen.

Tusschen de fijne zielen der dichters en de heilige harten van de vanwege de kerk gecanoniseerden, moge dan al een verschil in gráád van waarnemingscherpte en innigheid bestaan, een verschil in wázen kan er natuurlijk niet zijn, volgens deze dichters. Waarom zou Franciscus van Assisi alleen zijn Meester hebben genoten, en waarom zou de ootmoedige Geerttruid alleen de fluistering van Jezus' stem hebben ontvangen? De kwetsuren dezer heilige liefde zijn er toch immers ook in het hart der dichters van God? De heilige Geerttruid (gestorven in 1301), die in verrukking van liefde Jezus heeft gevonden en zijn stigmata, zijn littekenen, heeft gedragen in het lichaam, zij predikt de „bruiloftelike verrukking van Jezus in Geerttruid, en Geerttruid in Jezus“, zegt een Roomsche.⁹⁾ En weliswaar klaagt hij bezorgd, dat het zoo zwaar voor ons is, in deze liefde tot den Bruidgom op Geerttruid ook maar in de verte te gelijken, maar de onbezorgde dichters ko-

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Ons Hooger Onderwijs.

Wanneer we spreken over „Hooger Onderwijs“, dan verstaan we daaronder gewoonlijk het Universitaire onderwijs, zooals dat gegeven wordt aan hen, die zich een wetenschappelijken graad wenschen te verwerven. „Ons“ Hooger Onderwijs — wel, wat dat is, dat is, zooals ieder weet, spoedig gezegd. Kampen en Amsterdam worden in den volksmond in één adem genoemd. En gelukkig kunnen we zeggen, dat in de laatste jaren het noemen van die namen naast en na elkander niet anders beteekent, dan een vriendschappelijke en credige verbinding.

Nu spreekt het vanzelf, dat er een zeer breed terrein is, waar men niet bevreemd behoeft te zijn, dat deze twee „inrichtingen“ ooit met elkaar in een soort concurrentie zouden geraken. Zoodra we het erf van de theologie verlaten, zijn we reeds gekomen op een gebied, waar Kampen nimmer Amsterdam zal steken naar de kroon, veeleer echter Amsterdam zal steunen en helpen.

Maar gelukkig, ook op het erf der theologie is datgene, wat wel eens verdeelde, nu verleden geworden. Zelfs kan niemand ontkennen, dat de Theologische school evenzeer als óók de Vrije Universiteit, deelt in de belangstelling van hêel ons gereformeerde volk. De verbouwing der school, en de wijze, waarop zij tot stand kwam, is een levend bewijs voor de groote sympathie, die er allerwegen voor het werk der vaders, in de Theologische School ons overgeleverd, aanwezig is.

Dit neemt nu evenwel niet weg, dat we ook op dit erf nog niet zijn, waar we moeten wezen.

In de eerste plaats niet, omdat Kampen er niet veel aan zou hebben, indien men nu zou zeggen: ziezo — we hebben De School een mooi gebouw gegeven, nu hebben we onzen plicht gedaan — en we kunnen ons nu verder van de dingen wel niets aantrekken.

Dan zou het nieuwe gebouw der Theologische School beteekenen een Pyrrhus overwinning, waarvoor elke inrichting gaarne zal worden bewaard. Ons gebod en onze liefde hebben wij aan de Theologische school te geven, evengoed als voorheen, toen zij zooveel bescheidener was gehuisvest.

Dat is de eene zijde van onze roeping. Maar daar is meer.

Ongetwijfeld hebben nu, na hetgeen in Kampen werd gedaan, onze kerken ook een eereschuld jegens de Vrije Universiteit. En dat is, om gelijke liefde en gelijke offervaardigheid ook daar te toonen, waar zeker de nooden niet minder groot zijn, dan ze te Kampen waren.

men hem haast geruststellen: hun belevenissen dragen het mysterie der groote liefde óók in in den omgang van God en hun ziel. Wies Moens b.v. komt tot den heiligen Vader Benedictus „zooals ik U ken uit de verhalen van moeder en de vijf schitterende Wonden geslagen in mijn kindsheid“.

Het is duidelijk, dat de blijde vertooning van den Christus aan het einde van den weg van Eros, ook al is Beatrice of Maria op dien weg geleidster, de verschrikkelijkheid van Hem wegneemt en Hem in glans zet. Reeds hoorden wij spreken van den „prachtmenschen“. Aan de middeleeuwsche verzameling van de blinkende wonden Christi herinnert ook Mick Janssen:

Zij (Maria) ziet de smarten aan
Van 't Kind, door God gezonden,
Zij ziet zijn milde bleekte aan 't kruishout slaan,
Zij ligt in 't purper van Zijn groote wonden...¹⁰⁾

Ja, die „purperen wonden“ zijn er altijd, zoo vaak Eros exageert van Christus wordt. Het is een roomsche, die schrijft (hoewel onder nadrukkelijk protest van andere roomschen):

Geronnen bloed roijnt
Het vlekloze elpenbeen
Dier uitgeleerde leen,
Wijl speer en nagel schrijnt
tot schuldelooze boete,
Die zijde, handen, voeten.

Doorkorven vleesch, dat prikt
Met wonden overveel
Als brandend-schoon juweel
Het neigend hoofd verrijkt
Een kroon van roode droppen
Als ronde rozenknoppen.¹¹⁾

Een ander, Prosper van Langendonck, zegt het maar ronduit, dat hij niet den bleeken Christus verdragen kan; want waar de „al-liefde“ in zijn harte brandt en die al-liefde hem ook het heelal doet verstaan (dat is weer de weg van Beatrice, van Eros), daar wordt de ruil gedaan: Christus de bleekte, die voor de zonden van het menschedom lijdt, maakt plaats voor den Liefdegod Jezus:

Hoe heerlijk daagt de groote Liefdegod,
vergeving zaaiend met zijn milde handen
en Liefde prijzend als het hoogst gebod.¹²⁾

een aanprijzing dus der liefde, die, let wel, geheel en al is loegemaakt van het kruis, waaromheen het woedend „volksgepuis“.

Ja, het bloed van Golgotha heeft op het feest van Eros niet de tank der verzoening. De Bijbel, als hij spreekt over het „Lam Gods“, legt het punt van vergelijking tusschen het lam en den Christus een heel enkelen keer in de stemmelooheid waarmee het het lijden ondergaat, maar toch vooral in het

Ja, dat
Al is h
van voor
betering
in het al
steeds een
lander de
zooals het
hinnen m
Maar da
Wellich
gebouw, w
ihans aan
veel hoof
vraagt uit
niet een
vervullin
eigenlijk
kunnen w
na eenige
gesteld.

In het s
githbreid
leven. Stil
als langza
Gelukkig
men op al
de schare,
moderne,
zin van „
derne mid
onze Univ
Uit alle
nieuwde a
in een tij
„actie“ pl
winter. He

Nu hebl
met die a
geen tijd
dat er we
duidelijk,
den laatst
Omstreeks
minandi v
B. S. —
gemakke
te krijgen,
de van een
terecht, te
een studie
buiten de
alles, wat
Universitei
En in di
telijke inri

wegstroom
hannes op
prediking
lijden, dat
hannes ziet
„staan“ is
herinnering
de verbind
gedachte, d
noch in ziel
het Lam (C
lijking niet
en wat het
stout niet
volgende“.
in de smart
Jezus telk
geen doel.

Dat lam
met de
Zijn gu
aan de
die het
dat zie
— doo
en met
voor de
Uw ve
in gra

Hier gaat
het bloed
anders is l
tot heerlijk
dat God m
om negan
kostbaar ble
erotische,
Het is m
wol van het
betoogen ov
gedachten
genieting.

Ik verzoee
tegenover v
omgang.
Want de
slotte in d
Als Maria
moet, dan v
griekse te
zij Hem wi
de omgar
Bruidgom
(vaak op o
sterdigen, v

Ja, dat geldt ook van het gebouw.

Al is het volkomen waar, dat na de verbouwing van voor ongeveer twee jaar een belangrijke verbetering aan zaaigelegenheden, in entree, in ruimte in het algemeen werd verkregen, toch is het nog steeds een weinig pijnlijk, wanneer we een buitenlander de „stichting van den grooten Dr. Kuyper“, zooals het in dat buitenland wel pleegt te heeten, binnen moeten leiden.

Maar dat is niet het eenige.

Wellicht eerder dan aan de uitbreiding van het gebouw, denken de Directeuren der Universiteit thans aan andere dingen, die hen veel zorgen en veel hoofdbrekens kosten. De Universiteit zelf vraagt uitbreiding; — een nieuwe faculteit is maar niet een soort wensch, die nu ja, wel eens in vervulling zou mogen gaan, maar is in den meest eigenlijken zin eisch, wijl na eenige jaren, we kunnen wel zeggen, waar het zulk een kwestie geldt, na eenigen tijd, door de regeering zal worden gesteld.

In het stadium, waarin we thans zijn beteekent uitbreiding voor de V. U. niets anders dan normaal leven. Stil blijven staan, is thans feitelijk hetzelfde als langzamerhand sterven.

Gelukkig, dat er allerwegen opleving komt. Dat men op allerlei wijze poogt beweging te krijgen in de schure, ook voor deze zaak. Zelfs het meest moderne, dat wil dan zeggen „modern“ in den zin van „nieuwwetisch“, — zelfs het meest moderne middel: de radio zal dienst doen om voor onze Universiteit propaganda te maken.

Eit allerlei richting komt mededeeling van vernieuwde activiteit. Een gunstig teken — en dat in een tijd van het jaar, waarin men anders de „actie“ pleegt stop te zetten tot den volgende winter. Het belooft iets voor het najaar!

Nu hebben onze menschen te begrijpen, dat het niet die actie werkelijk ernst is. Er is misschien geen tijd geweest, in welke het zoo nodig was, dat er werd aangepakt, dan in onzen tijd. Het is duidelijk, dat ons M. O. (en Voorber. H. O.) in den laatsten tijd een enorme uitbreiding kreeg. Omstreeks deze jaren komen de eerste eind-examinandi van de nieuwe gymnasia (lycea) en H. B. S. — en, die voor een paar jaar, toen het gemakkelijker was geworden zulk een inrichting te krijgen, zijn opgericht. En nu kan men, komende van een H. B. S., helaas nog niet aan de Vrije terecht, tenzij men een aanvullingsexamen doet, en een studie-richting kiest, die aanvankelijk ietwat buiten de lijn lag. Maar de ex-gymnasiasten kunnen alles, wat zij zouden wenschen, aan de „eigen“ Universiteit vinden.

En in die jaren nu, in welke onze nieuwe christelijke inrichtingen beginnen te „leveren“ en er

wegstroomende offerbloed. Zelfs het visioen van Johannes op Patmos verbindt in den hemel nog de prediking van Christus' hoogheid aan die van zijn lijden, dat Hij éénmaal volbracht heeft; want: Johannes ziet een „lam, staande als geslacht“. In dat „staan“ is de heerlijkheid, in dat „geslacht“ de herinnering aan de bloedige vernedering te zien; in de verbinding van die twee beelden tot één de gedachte, dat het bloed niet op zichzelf genoeg is, noch in zichzelf een doel heeft. Maar als Wies Moens¹²⁾ het Lam (Christus) prijst, dan is het punt van vergelijking niet alleen het bloed, maar ook „de wol“, en wat het bloed aangaat, het bloed van het Lam stuit niet naar boven, naar de heerlijkheid, „daarna volgende“, doch het komt, en dat is nu echt erotisch, in de smarten en de vreugden der jonge vrienden van Jezus telkensterug. Het spel immers van Eros heeft geen doel, het zoekt de liefde om de liefde:

Dat hun naaktheid worde gekleed met de warme wol van het Lam, Zijn gulpend bloed tot een lavenis aan de lippen van hen die het leven hebben aanvaard van het blad, dat zich verdorren laat in onderworpenheid — doorruisend de morgenden en de nachten — en met zijn broeders te gronde gaat voor de eeuwige terugkeer van Uw lenten, Uw veropenbaarde majesteit, Heer, in groen en gewas over de aarde!

Hier gaat, als in Johannes' visioen, de weg van het bloed ook tot de heerlijkheid; maar hoe geheel anders is het nu! Bij Johannes is er de opgang tot heerlijkheid; en dat is de weg van het heilsfeit, dat God maakt. Bij Wies Moens is het echter de ommeegang tot heerlijkheid, de ommeegang van het kostbaar bloed, en ommeegang is het kenmerk van het erotische.

Het is maar een vergelijking. Dat woord over de wol van het Lam. Maar ze spreekt meer dan honderd betoogen over de verworping van de bijbelsche grondgedachten bij de aesthetische, erotische Christus-genieting.

Ik verzoek in de nevenschikking van die twee tegenover elkaar gestelde begrippen: opgang en omgang, geen spelen met woorden te zoeken.

Want de tegenstelling tusschen die beide ligt ten slotte in den Bijbel zelf.

Als Maria Magdalena den opgestanen Christus ontmoet, dan wil zij hem grijpen; en het woord, dat de griekse tekst Jezus in den mond legt, bewijst, dat zij Hem wilde vasthouden; dat zij meende, dat de omgang met den Meester, den Geliefde, den Bruidgom van haar ziel, gelijk vooral deze aesthetici (vaak op onjuiste gronden) haar zien, te kunnen bestendigen. Maar in datzelfde oogenblik heeft Christus

dus gegronde hoop is, op een vermeerderd studenten-tal, is zooals duidelijk zal zijn, tweemaal zoo heel noodzakelijk.

In de eerste plaats, dat aan de V. U. de jonge menschen van de gymnasia zoo goed mogelijk kunnen worden ontvangen, en dat het Hooger Onderwijs, dat zij begeeren, hun kan worden gegeven. De theologische, de juridische en de literaire faculteiten moeten op volle sterkte uitgebouwd zijn en uitgebouwd blijven.

Maar ook onze H. B. S.-ers moeten we kunnen onderbrengen in onze eigen Universiteit. De medische faculteit was tot dusver nog slechts zoo bezet, dat voor geen enkel examen zelfstandig voorbereiding gegeven kon worden. Om dan van een natuurwetenschappelijke faculteit nog maar niet eens te spreken.

Zal dit ooit mogelijk zijn? We weten het niet. Maar wel staat vast, dat wie het ideaal verliest, zijn biezen wel kan pakken. En eveneens is wel zeker, dat toch in elk geval — welke maatregelen er in de toekomst ook genomen worden — een deel van datgene, wat een volledige faculteit heet, aanwezig moet zijn.

Deze dingen nu moeten voor ons volk leven. We weten het toch al te goed, dat een volk tenslotte niet wordt geregeerd door enkele machthebbers, ook niet door enkele leiders, maar dat de werkelijke heerschers over de massa, die invloed hebben langs de vele en velerlei vertakkingen, die het moderne leven biedt, zijn de hoogleeraren op de catheders. En zal ons volk ook in dezen worden beïnvloed en geleid in een richting, zooals het christelijk volksdeel het biddend begeert, dan zal datzelfde volksdeel moeten toonen, dat dat gebod ernst is, door ook van het zijne te geven voor de stichting en instandhouding van die inrichtingen, die het middel kunnen en zullen zijn, om ons volk zulke leiders te geven.

Maar er is nog iets.

Straks komen de eindexamens weer. En tientallen van onze jonge menschen maken zich op om een „bul“ te halen. Dan kunnen ze student worden. En komen ze van een gymnasium dan staan er drie faculteiten aan de V. U. voor hen open. En Kampen is er.

Wat zal er nu gebeuren? Met de theologie gaat het goed. Maar dan...

Ik weet, dat er soms verbazingwekkende dingen worden gezien. Mij zijn gevallen bekend, dat ouders, die er niet aan zouden gedacht hebben, hun kind naar een openbare school te sturen, hun kind wel lieten gaan naar een z.g. Openbare Universiteit. Het heet dan, dat er „bereunder mannen les geven“ — een uitvinding van een of ander verstokt criticaster, en een bewering die onhoudbaar is en geen

tot Maria gezegd: niet de omgang, maar de opgang. Niet de omgang, raak mij niet aan, houd mij niet vast. Maar wel de opgang: ik vaar op tot mijnen Vader en tot uwen Vader.

De dichters buiten de kerk hebben dat mogelijk niet gehoord; die evenwel van Rome uitgegaan zijn, konden dit weten.

Maar het neemt niet weg, dat hun aesthetische levenskeuze toch maar protesteert tegen Christus' bestraffing van Maria en wederom, (wat ook het gebod is in de school van Eros, en haar eenige leer-gang is), niet den opgang van de daad en het offer van het bloed tot in Gods hemel, waar het bloed, om effect te krijgen, wordt ingedragen in het binnenst heilgdom, maar den omgang van het offer, en de daad der liefde.

Wilt gij het bewijzen, dat wij niet te veel zeggen? Lees, wat A. schrijft in „Roeping“¹⁴⁾:

Gelijk Maria Magdalena in den tuin van Uw H. Graf, heb ik U ontmoet als den schoonen Tuinman in mijn leven en in den grooten tuin der aarde, waar ik woon; en als den kundigen Tuinier van alle schoonheid heb ik U erkend; — — — Maar tot mij hebt Gij niet als tot Maria Magdalena gezegd: „Wil mij niet aanraken!“,.... Christus, Wien ik ontmoet als den Tuinman van mijn hart en mijn leven, — waar Gij dichtbij zijt, raken mijne gedachten aan Uwe welriekende haren en mijne gevoelen aan Uw verheerlijkt mond: zelf mijne woorden en daden.

En als dan deze ziel, die den Hovenier aanschouwde, van Hem zal gaan spreken tot anderen, en die anderen leeren zal, Christus te zien, let wel, in een insect en een viooltje, en in de zon, en in den ruimen hemel, en in den vlinder, en in de verhalen van de kindsheid van Christus (het spel, dus, niet de bloedstrijd in zijn leven), dan zullen die anderen bloem willen zijn voor Jezus, en, omdat hij ook tot hen niet zegt: raak mij niet aan, daarom zullen zij langzaam aan durven: wust Uwe liefde voelen en genieten — en in de eeuwigheid zal dit duren.

Hier is, over Dante en over Schleiermacher heen, de weg geplavid, niet voor Christus, maar voor Eros, al wordt die dan ook tot een Christus gesublimeerd.

Want: „liefde is het wachtwoord van de jonge beweging in de katholieke kunst“, zegt een Roomsche zelf.¹⁵⁾ Onder meer is zij ook een „verwezenlijking, dus een volgroeiing (!) van het heimwee“, het „Godsheimwee“ (waaraan de bijbel ons wil laten ont-groeien). Het wachtwoord van deze richting geeft hij aldus aan: „Van de sinnen naar den geest, van den geest naar het hart, van het hart naar God.“ De weg van Eros dus. Het kan niet eerlijker gezegd worden dan zoo: Moens (een van de vertegenwoordigers, gelijk we zagen) Moens is de feestelijke hoogtijvierder alle dagen van de week,

reden geeft (stel u voor, dat een ouderpaar de kinderen naar een openbare lagere school stuurde, omdat er zulk een knappe schoolmeester les gaf!) — of wel, het heet, dat er in een andere plaats „betere kosthuizen zijn“, en al dergelijke meer.

Zie ons gereformeerde volk heeft gewoonlijk boven dergelijke fraaie beweringen gestaan. Meestal wist men al heel spoedig, waar hem de schoen wrong.

Zeker, het kan voorkomen, dat iemand spoorstudent kan zijn in Groningen b.v., en dat andere wijze van studeeren, om financiële redenen niet mogelijk is. Bleef het „elders studeeren“ tot die gevallen beperkt, we zouden zwijgen.

Maar helaas....

Zie, veel willen we hier niet van zeggen.

Wel meenen we, dat in dergelijke gevallen dingen gebeuren, die voor God en geweten moeilijk zijn te verantwoorden.

Onze Universiteit behoeft niet uitgebreid te worden, wanneer de ouders hun zonen en dochters niet sturen. Ze behoeft niet goed te zijn, wanneer er geen studenten komen. Ze kan worden opgeheven, wanneer onze ouders zoo doen, en het werk Gods kan heel gauw worden vergeten....

En nu weet ik wel, — er zijn anderen, vele....

Maar deze ouders doen, alsof ze er zoo over denken.

Zoo denken ze ook weer niet, we weten het wel. Maar dan moeten ze ook niet doen „alsof“.

We hebben noodig voor ons Hooger Onderwijs uw hart, dat is uw gebod, uw liefde, uw meeleven — maar ook uw geld, en ook uw kinderen....

Zoo hebben we het te zien.

En de ernst van de kwestie, waarom het gaat, mag nimmer uit het oog worden verloren.

J. WATERINK.

WIJSBEGEERTE.

Iets over zielkunde.

Lezen in de ziel van een ander.

II.

Een andere manier om iets te lezen in de ziel van een ander is deze, dat men aan uiterlijke kenmerken poogt te zien, wat iemands aanleg, begaafdheid, neiging of iets dergelijks is. Natuurlijk bewegen we ons hier op een ander terrein, dan wanneer het er om gaat, te zien, welke gedachten, welke indrukken iemand op een bepaald oogenblik heeft. Maar toch is het hier ook een terrein, waarop men min of meer van een „resultaat“ kan spreken.

de zonnige bruiloftsgast, die psalmeert onder het wijn drinken en bidt onder het dansen, de dagenmelker in het geestelijke als Pallieter in het zinnelijke. Geestelijk overgeslagen is dus het zinnelijke; geestelijke erotiek!

En als ge dan nog eens weer leest, hoe de schoone, tot liefde opgevoerde menschenziel, neen, kinderziel, van deze dichters wel de schoone verhalen van Jezus' kindsheid te hooren verneemt, maar niet die van zijn schrikkelijk offer, dat betaalt, toch ook volgens Rome, betaalt voor de zonde, dan weet ge ook, dat er opzet schuilt in dit vers:

En 't jaar (van het kind Jezus) werd oud en 't jaar [werd weder] jong

Zoo bij de dertig keeren.

En op een morgen van een vroegen dag —

De perzikboomen bloeiden en de peren —

Vroeg Hij zijn Moeder nieuwe kleeren.

Hij zag haar witte lach....

Toen stond Hij vóór haar in zijn wit gewaad

Zooals een kind dat in de wereld gaat,

Want onze Jezus is een kind gebleven,

Hij geve ons, kinderen, het eeuwige leven!¹⁶⁾

Hier is Christus niet ver van Pallieter en Pan. In elk geval staat hij vierkant tegenover den bijbelschen Christus, die, om trent dertig jaren oud, zich strekte tot den strijd, zich liet doopen in den Jordaan, omdat alle gerechtigheid moest worden volbracht, en van den Geest geleid werd in de woestijn om van den duivel verzocht te worden.

En onwillekeurig kwamen we zoo reeds uit, waar we nu wilden zijn: wij willen vragen, welke kritiek we hebben tegen de verwarring van Eros en Christus.¹⁷⁾

K. S.

¹⁾ Prosper van Langendonck, Verzen, Ned. Bibl., 1918, bl. 57.

²⁾ a.w. 98.

³⁾ Vgl. art. van Gijbert Bertels, De Compensatie Kath. kritiek, enz. Roeping, Aug. 1924, bl. 361.

⁴⁾ Roeping, 1e jrg. 2e dl., bl. 394.

⁵⁾ Idem, bl. 55.

⁶⁾ Idem, bl. 381.

⁷⁾ Idem, bl. 400/401.

⁸⁾ Idem, bl. 186.

⁹⁾ Idem, 305.

¹⁰⁾ Bij „Advent“ door Jan Toorop, De Beiaard, 8e jrg., te dl. 261.

¹¹⁾ Vgl. Roeping, Aug. '24, bl. 362.

¹²⁾ Verzen, Ned. Bibl. 1918, bl. 84.

¹³⁾ Roeping, 1e jrg., 2e dl. bl. 155.

¹⁴⁾ „Aan Christus“, idem 282—284.

¹⁵⁾ Bernard Verhoeven, art. Nieuwe Litteratuur, De Beiaard, 8e jrg., 2e dl., bl. 260, 263.

¹⁶⁾ Jac. Schreurs, M. C. S., Ars Poetica, Beiaard, 8e jrg., dl. 2, bl. 284.

¹⁷⁾ Zie, om te typeeren, ook nog een artikel van Dr. Raphaël Kromers, Coventry Patmore, 1823—1923, Beiaard, 8e jrg., dl. 1, bl. 438—455.